

2. Οι πολιτικές για την μετανάστευση

- **Ποια η κατάσταση των μεταναστών εργαζομένων στην χώρα σας και στην περιοχή σας;**

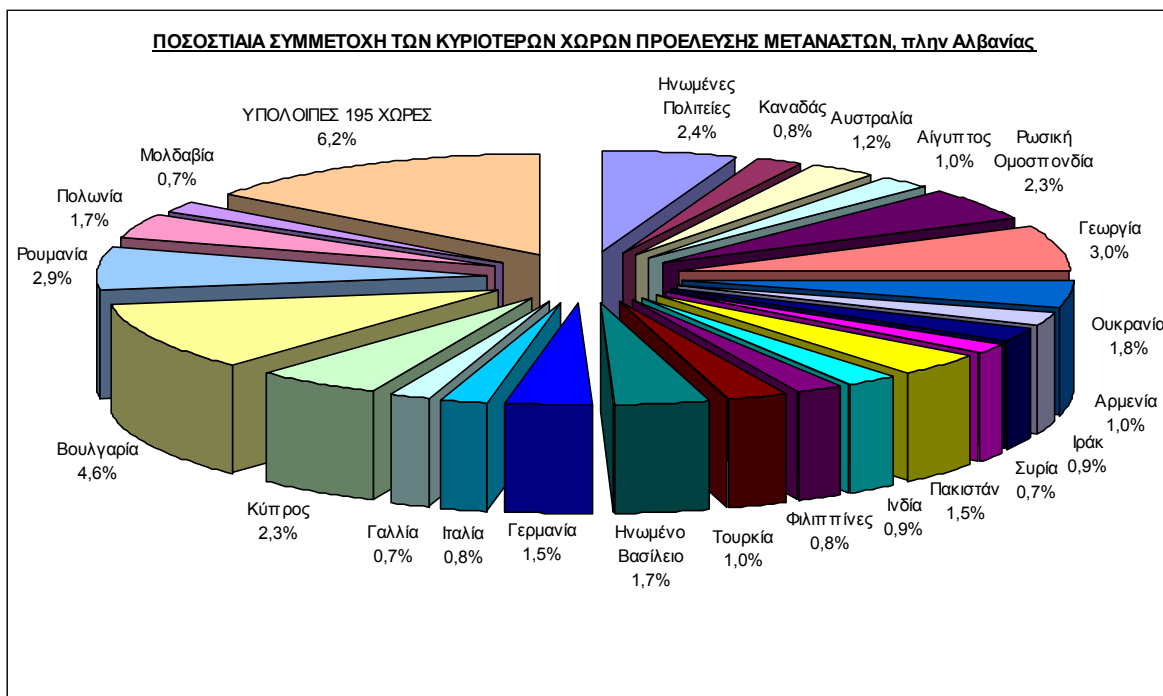
Η μετανάστευση αποτελεί μεγάλη πρόκληση για τις χώρες υποδοχής μεταναστών, η οποία προσφέρει μεν δυνατότητες που μπορούν να αξιοποιηθούν προς όφελος της οικονομίας, όμως ταυτόχρονα μπορεί να οδηγήσουν σε φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού και υπονόμευσης της κοινωνικής συνοχής. Η Ελλάδα από χώρα προέλευσης των μεταναστών στο παρελθόν έχει μετατραπεί σε χώρα υποδοχής, καθώς τα τελευταία χρόνια τα μεταναστευτικά ρεύματα αυξήθηκαν απότομα και ραγδαία. Σύμφωνα με την απογραφή του 2001, στην χώρα μας βρίσκονται 762.191 μετανάστες, 415.552 άνδρες και 346.639 γυναίκες.

Ο αριθμός των μεταναστών αντιστοιχεί στο 7,0% του πληθυσμού της χώρας, ενώ η αναλογία στην κατά φύλο εξέταση είναι μεγαλύτερη στους άνδρες έναντι των γυναικών (7,7% έναντι 6,3%).

Το μεγαλύτερο ποσοστό των μεταναστών προέρχεται από την Αλβανία 57,5% (438.036 άτομα), ενώ από τις 24 κυριότερες χώρες προέλευσης /αποστολής οι 20 είναι από την Ευρώπη 10 από την Ασία, 2 από την Βόρεια Αμερική και από μία χώρα η Αυστραλία και η Αφρική. Σύμφωνα με τα παραπάνω, τα 3/4 των μεταναστών προέρχονται από την Ευρώπη, ένα 14,0% από τις χώρες τις Ασίας, από τις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά το 3,2%, από την Αυστραλία το 1,2%, την Αφρική το 1,0% και το υπόλοιπο 6,2% από τις υπόλοιπες χώρες, (διάγραμμα 1).

Σ' ότι αφορά στους λόγους εγκατάστασης, όπως αυτοί δηλώνονται από μετανάστες σε σχετικές έρευνες, πάνω από το ήμισυ δήλωσε ότι ήρθε στην Ελλάδα για εργασία (54,2%), ενώ ένα σημαντικό μέρος το οποίο ξεπερνά το 1/5 αυτών δηλώνει άλλο λόγο. Ένα 13% δηλώνει ως λόγο εγκατάστασης την επανένωση της οικογένειας, τον επαναπατρισμό ή την παλιννόστηση περίπου το 7%, την αναζήτηση ασύλου ή ως πρόσφυγες το 1,3% και 0,3% αντίστοιχα, ενώ για σπουδές έχει εισέλθει το 2,7% των μεταναστών.

Διάγραμμα 1

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφή πληθυσμού 2001, πίνακας 3. Αλλοδαποί κατά υπηκοότητα, φύλο και κύριο λόγο εγκατάστασης στην Ελλάδα.

Στην Ελλάδα απασχολούνται περί τους 391.700 μετανάστες, ενώ οι άνεργοι πλησιάζουν τις 40.000. Σημειωτέον ότι το μέσο ποσοστό ανεργίας των μεταναστών είναι μικρότερο από το μέσο της χώρας (9,2% έναντι 11,0%). Το ποσοστό ανεργίας των ανδρών μεταναστών είναι μικρότερο, ενώ των γυναικών μεγαλύτερο, από το μέσο ποσοστό ανεργίας των μεταναστών (8,0% και 11,9% αντίστοιχα). Η απασχόληση των αλλοδαπών βρίσκεται κυρίως στην μισθωτή απασχόληση (περίπου 90%), το 6,5%, δηλώνει ότι αυτοαπαπαχολείται, ποσοστό 2,8% αυτών είναι εργοδότες και το 1,7% ανήκει στα συμβοηθούντα και μη αμειβόμενα μέλη. Η συντριπτική πλειοψηφία των μεταναστών εργάζεται σε χειρωνακτικά επαγγέλματα, ειδικότερα στην οικοδομή και σε άλλα δομικά έργα, μεγάλο ποσοστό εργάζεται ως τεχνίτες, χειριστές μηχανημάτων, ως μισθωτοί ειδικευόμενοι γεωργοί και κτηνοτρόφοι κá. Η πλειονότητα των μεταναστριών γυναικών, πάνω από το ήμισυ, συγκεντρώνεται σε επαγγέλματα παροχής προσωπικών υπηρεσιών και καθαρισμού, απασχολείται σε ανειδίκευτη χειρωνακτική εργασία, ενώ σημαντική είναι και η παρουσία τους στην πώληση σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές, ενώ πολύ χαμηλά ποσοστά παρατηρούνται στην απασχόληση των μεταναστών σε επιστημονικά και τεχνολογικά επαγγέλματα, παρότι διαπιστώνεται ότι τα γεγονόσ αυτό έρχεται σε αντίθεση με τα εκπαιδευτικά και επαγγελματικά τους προσόντα.

- **Ποιες είναι οι πρωτοβουλίες της οργάνωσής σας για την προστασία των μεταναστών εργαζομένων σε καιρό κρίσης.**

Από τα τέλη της δεκαετίας του '90 τις δραστηριότητες των συνδικάτων συνοδεύει το δίπτυχο: «*κατανόηση του φαινομένου της μετανάστευσης-προστασία των δικαιωμάτων των μεταναστών*», και υπάρχει μια διαρκής ενασχόληση με το θέμα.

Ενδεικτικά αναφέρουμε: το Ινστιτούτο Εργασίας από το 1992 ασχολείται με την ποσοτική και ποιοτική καταγραφή των αλλοδαπών εργαζομένων, το 1993 παρουσιάστηκε η πρώτη εμπειριστατωμένη μελέτη από την μεριά των συνδικάτων, το 1994 οργανώνεται σεμινάριο με θέμα τις Εθνικές μειονότητες, την ισότητα ευκαιριών και τους ξένους εργάτες, όπου αναλύθηκαν όλες οι πτυχές του μεταναστευτικού φαινομένου, το 1995 το ΕΚΑ εξέδωσε εγχειρίδιο που αφορούσε στους «παράνομους» αλλοδαπούς εργαζομένους. Παράλληλα διενήργησε δημοσκόπηση στο Λεκανοπέδιο για τις «παρενέργειες» της μετανάστευσης στην αγορά εργασίας, καθώς επίσης και την γενικότερη αντιμετώπιση των αλλοδαπών εργαζομένων απ' το σύνολο της κοινής γνώμης. Ακολούθησαν πολλές παρόμοιες δράσεις, ενώ το 2004 στο πλαίσιο του EQUAL πραγματοποιήθηκαν νέες επιστημονικές μελέτες και υλοποιήθηκαν συγκεκριμένες δράσεις. Το 2004 το ΕΚΑ συμμετέσχε στο πρώτο Συνδικαλιστικό Συνέδριο των Πρωτευουσών της Νοτίου Ευρώπης και της Βορείου Αφρικής με θέμα: *Τα Βορειο-αφρικανικά μεταναστευτικά ρεύματα στην Ευρώπη του Νότου*. Τα ελληνικά συνδικάτα στηρίζουν το φόρουμ μεταναστών στις διεκδικήσεις του για την αντιμετώπιση εργασιακών προβλημάτων κ.ά.

Η στήριξη είναι αδιάλειπτη και καθοριστική όπως στο παράδειγμα που ακολουθεί και αφορά στην πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας των μη καταγεγραμμένων αλλοδαπών:

Το 2000 με εγκύκλιο του Υπουργείου Υγείας ανατίθενται αστυνομικά καθήκοντα σε όλο το προσωπικό των δημοσίων νοσοκομείων, διατάσσοντας να μην συναλλάσσεται παρά μόνο για επείγοντα περιστατικά – με ανεπίσημους αλλοδαπούς και να ειδοποιεί την αστυνομία. Η αντίδραση της Ένωσης Ιατρών Νοσοκομείων Αθηνών-Πειραιώς ήταν ακαριαία. Οι νοσοκομειακοί γιατροί αρνήθηκαν να εφαρμόσουν την εγκύκλιο απειλώντας με διαγραφή τα μέλη τους που θα ενέδιδαν. Έτσι η εγκύκλιος ακυρώθηκε στην πράξη. Ανάλογη επαγρύπνηση των συνδικάτων των εργαζομένων υπάρχει πάντα για την πρόληψη ανάλογων φαινομένων.

Γραφείο στήριξης μεταναστών

Το ΕΚΑ έχει αναλάβει πολλές πρωτοβουλίες για την διεκδίκηση των μεταναστών εργαζομένων. Από το 1990, όταν προέκυψε το πρώτο κύμα μεταναστών, ανέπτυξε δράσεις για την στήριξή τους όπως: συνεργασία με τις κοινότητες των μεταναστών, εκπαίδευση εκπροσώπων τους σε θέματα εργασιακών δικαιωμάτων, Υγεία και Ασφάλειας στην εργασία κ.ά, δημιουργία γραφείου ενημέρωσης. Ακόμη, στο πλαίσιο ευρωπαϊκών προγραμμάτων όπως η πρωτοβουλία Equal έχει συμμετάσχει στην παραγωγή μελετών και την διενέργεια ερευνών από πολλούς χώρους δουλειάς και πολλά επαγγέλματα που ασκούν μετανάστες (τουρισμός, κατασκευές, χώρος της υγείας, υπηρεσίες καθαρισμού κ.ά). Το Γραφείο συνεργάζεται με όλες τις αρχές που εμπλέκονται με θέματα μεταναστών όπως ο Δήμος, η Νομαρχία, η Περιφέρεια κ.ά. Μια καλή συνεργασία υπάρχει επίσης με ΜΚΟ.

- **Ποιες διεκδικητικές προτάσεις έχετε κάνει για να ενώσετε όλους τους μισθωτούς ενάντια στην εκμετάλλευση των εργαζομένων και την αξιοπρέπεια στην εργασία;**

Τα συνδικάτα στην Ελλάδα πρωτοστατούν προκειμένου οι βασικές πτυχές της πολιτικής για την μετανάστευση, να κινούνται στην κατεύθυνση μετανάστες-ισότιμοι πολίτες και αφορούν:

α) στην οικογενειακή συνένωση,

β) στο ζήτημα των πολιτικών προσφύγων,

γ) στη νομιμοποίηση, την κοινωνικο-οικονομική ένταξη των μεταναστών και την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής,

δ) στην λειτουργία και οργάνωση των εκπαιδευτικών θεσμών, και

ε) στην συνεργασία με τις χώρες προέλευσης των μεταναστών, ώστε να προστατεύονται τα δικαιώματα των ελλήνων και των αλλοδαπών εργαζομένων αλλά και όλων των πολιτών από τις δυσμενείς συνέπειες της λαθρομετανάστευσης.

ΤΟ ΣΚ στην Ελλάδα εκφράσθηκε εξ αρχής υπέρ της δίκαιης και ισότιμης μεταχείρισης των αλλοδαπών συναδέλφων. Στις θέσεις που το ελληνικό ΣΚ έχει αναπτύξει σχετικά με την μετανάστευση αναφέρεται σταθερά ότι όσοι αλλοδαποί διαμένουν και εργάζονται στην Ελλάδα, αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι των εργαζομένων της χώρας. Έτσι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι οικονομικοί μετανάστες, καθώς και όλα τα ζητήματα που ανακύπτουν, εντάσσονται αδιακρίτως στα ευρύτερα καθήκοντα του ελληνικού ΣΚ και αντιμετωπίζονται ισότιμα.

Κατά την διάρκεια των τελευταίων 15 ετών τα ελληνικά συνδικάτα αναγκάστηκαν πολλές φορές να επέμβουν και να προτείνουν βελτιώσεις στις κυβερνητικές παρεμβάσεις για την μετανάστευση και πολλές φορές προχώρησαν με συγκεκριμένες πρωτοβουλίες στη προάσπιση των δικαιωμάτων των αλλοδαπών εργαζομένων. Κατά την άποψή μας η νομοθεσία για τους αλλοδαπούς εργαζομένους δεν πρέπει να έχει αστυνομικό χαρακτήρα. Με γνώμονα την αρχή της ισότητας των δικαιωμάτων μεταξύ αλλοδαπών και ελλήνων εργαζομένων, τα επιμέρους καθήκοντα συνίστανται στην προαγωγή της ίσης μεταχείρισης, ως προς τις απολαβές,, τις συνθήκες και τους όρους εργασίας. Το ίδιο ισχύει σε σχέση με τα ασφαλιστικά δικαιώματα των αλλοδαπών, για όσο διάστημα αυτοί βρίσκονται στη χώρα, καθώς επίσης, και για την κατοχύρωση και αναγνώρισή τους κατά την επιστροφή τους στη χώρα καταγωγής. Η διεκδίκηση ίσων ασφαλιστικών δικαιωμάτων βασίζεται στην παραδοχή ότι η ανασφάλιστη εργασία πλήττει βάνουσα τα δικαιώματα των αλλοδαπών εργατών, λειτουργεί ως μοχλός πίεσης προς χαμηλότερες αποδοχές για το σύνολο των εργαζομένων και αυξάνει αδικαιολόγητα το κέρδος της εργοδοτικής πλευράς.

- **Ποιες πρωτοβουλίες πρέπει να πάρουν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των Πρωτευουσών προκειμένου να εμπλακούν στις μεταναστευτικές πολιτικές;**

Η σταδιακή μετατροπή όλων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρες υποδοχής μεταναστών καθιστά τη μεταναστευτική εισροή ως ένα κοινό χαρακτηριστικό των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό με τον στόχο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την προοπτική διεύρυνσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνδυάζεται όλο και πιο στενά με την αναγκαιότητα χάραξης μιας **ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής**.

Οι κύριες κατευθύνσεις της πολιτικής θα πρέπει να βασίζονται σε θεμελιώδεις αρχές και κύριους άξονες που θα προσαρμόζονται στις ανάγκες όλων των ευρωπαϊκών μεταναστευτικών πολιτικών. Γι' αυτό τον λόγο και ανεξάρτητα από τις εθνικές ιδιαιτερότητες και ευαισθησίες μιας χώρας όλα τα κράτη-μέλη και η Ευρωπαϊκή Ένωση πρέπει να λάβουν υπόψη τους τις ακόλουθες αρχές:

- Η ασφάλεια των συνόρων αποτελεί βασικό άξονα χάραξης μεταναστευτικής πολιτικής αλλά πρέπει να ακολουθεί και όχι να προηγείται της διαφύλαξης της εσωτερικής κοινωνικής συνοχής και αλληλεγγύης.
- Καμία μεταναστευτική πολιτική δεν μπορεί να πετύχει εάν δεν σχεδιασθούν επιμελώς εθνικές πολιτικές ένταξης και ενσωμάτωσης των ήδη εγκατεστημένων και νόμιμων μεταναστών αλλά και εκείνων που εισέρχονται και εγκαθίστανται με νόμιμους όρους.

- Διαμόρφωση ευρωπαϊκού πλαισίου μεταναστευτικής πολιτικής με δυνατότητα περιθωρίων νομικής ρύθμισης και εξειδίκευσης των μεταναστευτικών μέτρων στο επίπεδο της περιφέρειας ακόμη και της τοπικής κοινωνίας.
- Η αξιοποίηση της εμπειρίας των χωρών υποδοχής μεταναστών είναι πολύτιμη για τις νέες χώρες υποδοχής μεταναστών.

Μετά την εγκατάλειψη της ιδέας των εθνικών πολιτικών μετανάστευσης που με διάφορους τρόπους συνέπλεαν με την λογική της «μηδενικής μετανάστευσης», η Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να διαμορφώσει σταδιακά ένα νέο κοινό πλαίσιο άσκησης μεταναστευτικής πολιτικής, οι αρχές της οποίας είναι οι εξής:

- Ολοκληρωμένη διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, η οποία θα εξισορροπεί τις εισόδους για ανθρωπιστικούς και οικονομικούς λόγους, καταπολεμώντας την παράνομη είσοδο, ειδικά δε την είσοδο διαμέσου των παράνομων κυκλωμάτων.
- Δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών που ζουν και εργάζονται σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Συνεργασία με τις χώρες προέλευσης για την ρύθμιση των μεταναστευτικών ροών.
- Μακροπρόθεσμη επιδίωξη ύπαρξης κοινής πολιτικής αναφορικά με το πολιτικό άσυλο.

Έτσι η προοπτική ανάπτυξης μιας ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής θα πρέπει να αφορά τουλάχιστον τις παρακάτω πλευρές του μεταναστευτικού φαινομένου, όπως:

- Την κοινωνικο-οικονομική ένταξη των μεταναστών η οποία απαιτεί πολιτικές (απασχόληση, επαγγελματική κατάρτιση, κοινωνική προστασία, εκπαίδευση μεταναστών) οι οποίες αφορούν τόσο τους μετανάστες, όσο και τις κοινωνίες υποδοχής..
- την οργάνωση και λειτουργία των εκπαιδευτικών θεσμών, με την έννοια ότι η εκπαίδευση αποτελεί μαζί με την οικογένεια, βασικό παράγοντα κοινωνικοποίησης.
- Την συνεργασία με τις χώρες αποστολής των μεταναστών, με την έννοια της παροχής οικονομικής βοήθειας, με σκοπό μακροπρόθεσμα να εκλείψουν οι συνθήκες που ευνοούν τη μετανάστευση, καθώς και με τον έλεγχο της παράνομης μετανάστευσης και της μετακίνησης προσφύγων.